

FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

Sosial- og helseavdelingen

Det Kgl. Barne- og likestillingsdepartement
Postboks 8036 Dep.

0030 Oslo

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	
Arkivkode:	410.0
Dato:	16.11.10
Saksnr:	201003502-37

Deres ref.
201003502-/LFO

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2010/3947 / HFR

Dato
09.11.2010

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSKRIFT OM RETTIGHETER OG BRUK AV TVANG UNDER OPPHOLD I BARNEVERNINSTITUSJON (RETTIGHETSFORSKRIFTEN)

Viser til høringsbrev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av 17.08.10. Brevet gjelder forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon.

Innspill fra Fylkesmannen i Aust-Agder

Fylkesmannen i Aust-Agder er enig i at innspill fra mange ulike aktører i og utenfor barnevernfeltet har ført til et press i retning av at det er nødvendig å utvide institusjonenes adgang til å bruke tvang overfor beboere i ungdomsinstitusjoner. Det var derfor riktig og viktig av departementet å gjennomgå rettighetsforskriften for å vurdere behovet for endringer og presiseringer.

Fylkesmannen i Aust-Agder slutter seg til departementets konklusjon som sier at det ikke i særlig grad er behov for å utvide adgangen til å bruke tvang i forhold til rettighetsforskriften slik den foreligger i dag.

Fylkesmannen i Aust-Agder slutter seg også til de konkrete lovendringene departementet har foreslått.

Særlige merknader

Fylkesmannen i Aust-Agder oppfatter at det er en dreining i departementets fokus, mot institusjonenes omsorgsansvar. Dette er etter vår oppfatning viktig, ungdommene trenger god omsorg. Det vi imidlertid er skeptiske til, er dersom dette fører til en dreining av praksis mot mer bruk av tvang i omsorgshensikt, uten at det stilles krav til protokollføring av denne tvangen. Det er viktig at bruk av tvang skal protokollføres og forelegges tilsynsmyndigheten. Dette begrunnes både i ungdommenes rettssikkerhet og i at det er viktig at de ansatte har fokus på nødvendigheten og formålet med tvangen, opp mot hensynene i forskriften, som personlig integritet, omsorg, trygghet og trivsel og formålet med plasseringen. Det er viktig at ikke departementets fokus på omsorgsansvar fører til at det blir enda vanskeligere å fastslå hvor grensen går for hva som er bruk av tvang i rettighetsforskriftens forstand, og hva som kan defineres som omsorg.

Departementet skriver om omsorgsansvaret for den ene ungdommen i forhold til alle ungdommene. De gir noen eksempler som skal belyse grensedragningen mellom omsorgshensynet og vernet om den personlige integritet.

Eksemplet handler om nazi-plakater eller hasj-plakater. I fellesrom må institusjonen ha anledning til å ta plakaten ned. Jeg problematiserer heller ikke det. I eget rom derimot, kan institusjonen ta ned ulovlig plakater. Da går omsorgsansvaret foran. Er plakaten lovlig, men med støtende innhold, går integriteten foran. Hva som er plakater med ulovlig innhold, er for oss uklart.

Fylkesmannen i Aust-Agder er uenig i dette. Institusjonen må kunne forlange å få fjernet plakater som er rusforherligende, ulovlige eller strider mot samfunnets etiske normer. Dersom ungdommen ikke vil gjøre det selv, kan institusjonen fjerne dem. For oss er dette en kunstig grensedracting som gjelder krenkelse av ungdommens integritet. Det er kanskje nettopp ungdommens rusmisbruk som er bakgrunnen for at fylkesnemnda har gått til det drastiske og integritetskrenkende skritt å plassere ungdommen på institusjon med tvang. Da skal ikke institusjonen i neste omgang tillate rusforherligende propaganda på veggene for ikke å krenke ungdommens integritet. Det må være en sammenheng i de signaler som gis til ungdommen.

De enkelte bestemmelsene

Departementet benytter betegnelsen barn i forslaget, f.eks § 2. Etter vår oppfatning bør det stå barn og ungdom. Det er en kjennsgjerning at det først og fremst er ungdom over 16 år som plasseres i institusjon. Det kan gjøre noe med tankegangen og holdningen dersom det er meningen at vi skal se på beboerne på institusjonene som barn.

§ 5 om medisinsk tilsyn og behandling er tatt ut av rettighetskapitlet. Ordlyden gir anvisning på at dette er en rettighet, og er etter vår oppfatning en viktig og grunnleggende rettighet for ungdom i institusjon. Dette bør gjenspeiles i plasseringen av bestemmelsen. Den bør stå som første § i rettighetskapitlet.

Vi støtter forslaget om at det åpnes for begrensning av bevegelsesfriheten også innenfor institusjonens område, slik forslaget er i § 9.

§ 11 sier at institusjonen kan inndra....**for en helt kortvarig periode**. Her bør det komme tydelige og gode veiledninger som hva som menes med en helt kortvarig periode. Det er nødvendig at bestemmelsen omhandler alle typer elektroniske kommunikasjonsmidler.

I §§ 12 og 13 er uttrykket styrer/stedfortreder brukt slik som i dagens §§ 9, 14 og 16. Dette er en upresis betegnelse, som, dersom den videreføres, i alle fall bør presiseres i merknader/veileder. En styrer, kan etter vår oppfatning, være leder for hele institusjonen, eller enhets, seksjons- eller avdelingsleder avhengig av hvordan institusjonen er organisert. Det viktige må være at beslutningen skal tas av den ansvarlige, eller vedkommende som er gitt nestlederfunksjon. Dette må institusjonen selv definere. Se begrepsbruken i § 18.

Etter Fylkesmannen i Aust-Agders oppfatning, bør departementet ta opp til ny vurdering om det i det hele tatt er nødvendig at denne beslutningsmyndigheten bare skal ligge hos disse to personene, eller om den ansvarlige på vakt like gjerne kan ha denne myndigheten. "Styrer" må uansett, når vedkommende ikke selv er til stede, ta denne beslutningen på grunnlag av de vurderingene de som er i situasjonen gjør.

§§ 12, 13 og 14 bruker betegnelsen enkeltvedtak. Etter vår oppfatning er det unødvendig å skille mellom betegnelse tvangsprotokoll og enkeltvedtak. Det praktiseres, i hvert fall hos oss, at en tvangsprotokoll skal behandles som et enkeltvedtak, og skal følge forvaltningslovens regler for saksbehandling. Det kunne presiseres i forskriften en gang for alle at innholdet og kravet til saksbehandling er det samme om det snakkes om protokoll eller vedtak. Begrepet protokoll kan brukes i alle sammenhenger.

Vi støtter utvidelsen av hva slags gjenstander som skal kunne ransakes i forhold til og også beslaglegges.

Forslaget snakker i § 16 om “de med foreldreansvaret”. For de som er plassert etter bvl § 4-12, er det gjerne biologiske foreldre som har foreldreansvar. Det bør derfor brukes en annen betegnelse, f.eks foreldre eller de med omsorgsansvaret. At beboere kan samtykke til urinprøve uansett plasseringshjemmel er en fornuftig endring.

I § 18 er det brukt “leder eller den han gir fullmakt”. Dette er etter vår oppfatning en god formulering, som f.eks kan vurderes å bruke i §§ 12 og 13.

I § 19 står det at institusjonen **straks skal** varsle barneverntjenesten, mens beboerens foresatte **bør så snart som mulig**. Straks betyr etter vår forståelse øyeblikkelig, og dette er vel lite praktisk. Her bør formuleringen tilpasses hvordan dette praktisk skjer i virkeligheten. Bør så snart som mulig er kanskje greit her også?

Vi støtter forslaget i § 21 at det også skal kunne gis bevegelsesbegrensninger innenfor institusjonen.

Det har vært mye diskusjoner rundt såkalte utløftinger eller skjermingsturer. Så vidt vi har oppfattet, er det ikke behandlet i det nye forslaget fra departementet. En del institusjoner har flere godkjente enheter, uten at fylkesnemndsvedtaket presiserer hvilken av enhetene plasseringen gjelder. En av disse enhetene kan brukes som en type skjermingsenhet, og det kan brukes begrensninger i hh til § 23. Slik vi ser det, har det akkurat samme effekt og funksjon, som skjermingstur/hyttetur/utløfting. Stedene brukes på samme måte, eneste forskjellen er at lokalene er godkjent/ er del av en av Bufetats institusjoner.

Fylkesmannen i Aust-Agder ønsker at vi får en presisering av, og gjerne en åpning for, at begrensningen i bevegelsesfrihet også kan omfatte et sted, f.eks en hytte, utenfor institusjonen. Merknadene må gi anvisning på varigheten av begrensninger i medhold av § 21.

Endringene i §§ 23 virker hensiktsmessig.

Vi er litt usikre på om det er nødvendig å ha med § 24. Dersom passusen “eller følger av fylkesnemndas vedtak etter § 4-24” ble tatt inn i § 16, kunne den bestemmelsen gjelde for alle.

Det er fornuftig at klageadgangen samles i en bestemmelse.

Med hilsen

Anne Sofie Syvertsen
fylkeslege

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Helene Frydenberg